THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

וואס וועט אונזער ענטפער זיין?

די לאנדאנער אידישע צייטונג די "צייט" האט זיך געווענדעט צום בעריהמטן אידישען היסטאריקער פון רוסלאנד ש. דובנאוו מיט אן אנפראגע, וועגען דער לאגע פון די אידען אין רוסלאנד, און די אידישע אויסזיכטען פאר דער צוקונפט.

הערר ש. דובנאוו איז גוט בעקאנט מיט די ווינטען הערלכע בלאזען אין פעטראָגראד, און זיין מיינונג איז זעהר וויכטיג.

אויף דער אנפראגע האט די אייבענדערמאהנטע צייטונג דערהאל־טען פאלגענדען ענטפער:

פעטראגראד 9־טען נאוועמבער 1915

געהערטער הערר!

עס טהוט מיר זעהר לייד, וואס איך קען אייך ניט שיקען קיין ענטפער אויף דער פראגע. ביי די איצטיגע פערהעלטניסע איז דאס אונמעגליך, נאר ווען איך זאל עס אפילו קענען טהאן, וואלט איהר דורך מיין ענטפער אייער צייטונג אליין ניט דערגרייכט. עס וואלט געווען פונקט דער היפוך.

עס טהוט מיר זעהר לייד, וואס איך קען גאר ניט זאגען צו מיינע ברידער אין ענגלאנד.

איך דאס קען דיענען פאר אייך אלס אן אונדירעקטען ענטפער אויף דער נעשטעלטער פראגע, ערלויב איך אייך זיך צו בענוצען מיט מיינע ווערטער.

מיט אכטונג ש. דובנאוו."

עס וואלט געווען פונקט דער היפוך, ערקלערהרט דער בעריהמ־טער אידישער היסטאריקער, ווען ער וואלט געפרוביערט שרייבען אזא זאך וואס די צענזור זאל יא דורכלאזען.

דערצעהלען דען ניט דיעזע עטליכע ווערטער פון דיעזען גרויסען אי־דישען אויטאריטעט די גאנצע טראגעדיע, וואס דאס אידישע פאלק לעבט רעצט איבער אין רוסלאנד, א טראגעדיע פון וועלכער עס זעהט זיך ניט קיין אויסגאנג. קיין ליכטיגער האריזאנט פאר דער צוקונפט, קיין שטראהל פון האפנונג אז אין דער אידען־פראגע, זאל אין יענער לאנד, פארקומען א נייע וועדענונג. ניט קוקענדיג אויף דעם וואס בשעה בארקס רייזן איבער אייראָפּא, צו זוכען מיליאנען פאר דער אויסגעלעדיגטער רוסישער קאסע האבען די רוסישע אגענטען געאיילט זיך צו פערשפרייטען ידיעות איבער אידישע ישועות, איז די זאגע אלעס ביים אלטען און עס זעהען זיך ניט קיינע ליכטיגע פארבען, וועלכע זאלען דאס טונקעל שווארצע אומבייטען.

אין הערר דובנאוס קורצען ברייף, איז גענוג איבערגעגעבען, דאס וואס די רוסישע אידען דענקען אין ערוואַרטען, און ווידער שטעלט זיך די פראגע, וועלען מיר די גליקליכע, אינ'ם יעצטיגען היסטאָרישען מאָמענט, בלייבען זיצען מיט פערלעגטע הענד, און ניט זעהען צו ווער קען און רופען די עפענטליכע מיינונג פאר אידישע רעכט.

אין דיעזען פרט, קען דאך דאס קענעדער אידענטהום פיעל אויפ טהאן. זיינען מיר דאך ענגלישע בירגער. און מיר האבען א רעכט עס צו פאדערען פון ענגלאנד. ניט ווי א פרעמדער, ווי פארשטעהער פון א דייטשראל לאנד, נאר ווי פארשטעהער פון יענע בירגער, וועלכע האבען זיי־ערע זיהן אויף דער מלחמה געשיקט.

אין דאך, ניט קוקענדיג אויף דער גינסטיגער לאגע אין וועלכער מיר געפינען זיך ווערט אין דיעזער הינזיכט גאר ניט געטהאן. און חוץ דער רעזאָלוציע פאר אידישע רעכטן, וועלכע איז אנגענומען געוואָרען פון א אידישער קאָנפערענץ אין מאנטרעאל, ווערט גאר ניט געטהאן צו געווינען די געזעלשאפטליכע מיינונג.

אנשטאט דעם, וואס מיר האבען געדארפט דאס גאנצע לאנד פער־פליצען מיט אונזערע מעמאראנדומס, מיט מעמאראנדומס אין וועלכע עס זאל אויפגעקלערהרט ווערען דער אמת, וועגען דעם וואס עס קומט פאר מיט די אידען אין א לאנד פון אונזערער א פערבינדעטער. מערקט זיך אבער ביי אונז ניט קיין סמן פון טהעטיגקייט. אפילו צווישען יענע קריי־זען, וועלכע האלטען אין איין מענה'ן, אז זיי ווייסען ווי אזוי צו פיהרען אידישע פאליטיק, און קיין "גרינע" דארפען זיי קיין עצות ניט געבען.

אנשטאט דעם, וואס טאג טעגליך קען מען אין דער קענעדער פרעסע בעמערקען ארטיקלען וועגען בעליגיען, סערביען און ארמעניען, איז אבער א גרויסע זעלטענהייט צו געפינען עטליכע ווערטער וועגען דעם אידי־שען גורל.

"עס טהוט מיר זעהר לייד, וואס איך קען גאר ניט זאגען צו מיינע ברידער אין ענגלאנד", שרייבט הערר דובנאוו. אין זיין וועה־געשריי דערטראגט זיך דאך צו אונז דער אויסדרוק פון דעם גאנצען רוסישען אידענ־טהום. וועלען מיר אויך יעצט, ווען די לאגע איז שוין אזוי קלאהר, זי־צען מיט פערלעגטע הענד אין גאר ניט טהאן פאליטיש פאר דעם גרעסטען טהייל פון אונזער פאלק, וועלכער ווערט אין זיין אייגען בלוט דערטרונקען.

וואס זוכט זיין אונזער ענטפער אויף דיעזען וועה־געשרד, אויף דיע־זען הילפס־רוף, וועלכער דערטראגט זיך צו אונז פון זייבען מיליאן אידען.

וואס וועט זיין אונזער ענטפער אויף דיעזען וועה־געשריי, איז דיע־זען גורל.

א דאנק דער מלחמה

בעריכטען וועלכע קומען פון פעקען מעלדען, וועגען די גרויסע פאר־ברייטונגען וואס ווערען דארטען יעצט געמאכט צו דער קרוינונג פון פרעזידענט יואן שי קאי אלס קעניג.

פונקט ווי מיט פיער יאהר צוריק, דערצעהלען די בעריכטען, האבען די גאנצען פון דער כינעזישער הויפטשטאדט געזיכבעלט לכבוד דעם וואס די מאנטשו דינאסטיע איז ארונטער געזעצט געווארען פון טהראן, און כינא איז געווארען א רעפובליק. אזוי יובעלט עס ווייעדער, מיט דעם וואס כינא בעקומט ווידער א קעניג.

אין די קרייזען וואו מען איז מאנארכיש געשטימט, ווי אין פראנק־רייך בשול, וועלען אזעלכע בעריכטען איסגעטייטשט ווערען אלס א בעזונדער אנעם זעגען נאך הייגט צו טאג דא פעלקער, וועלכע ווילען בעסער א קעניג. איידער זיך זעלבסט צו רעגיערען.

דער אמת איז אבער אז אין כינא איז דאס פאלק, די ברייטע פאלקס מאסען נאך גאנץ ווייט פון צו אינטערעסירען זיך מיט די פארמען פון רע־גיערונג.

ווי פאר פיער יאהריגער רעוואלוציאן איז דארטען דורכגעפיהרט געווארען פון כינעזער וועלכע זיינען מעהרסטענס געווען אייראָפּייער לוט ווער בילדונג. און די רעוואלוציאן האט בלויז אויפגעטהאן דאס וואס זי דאמגעביטען די דינאסטיע, אנשטאט דער מאנטשו דינאסטיע וועל כ'ע האט געשטיקט דאס כינעזישע פאלק איז געווארען דיקטאטאר יואן שי קאי. די זעלבע רעגיערונג ווי פריהער איז געווען פאר די גאנצע פיער יאהר. מעהר ניט. ווי דער דיקטאטאר האט געטראגען דעם נאמען פרע־זידענט, יעצט איז אויך דאס פערשוואונדען, א דאנק דער אייראָפּעאישער קריעג. ווייל וואלטען די גרויס מעכטע ניט געהאט צו טהאן מיט זיך בעלעסט, וואלט די קרוינונג פון דעם נייעם מאָנארך געפונען פיעל שטע־רונגען.

יואן שי קאי און זיינע קינדער האבען דער מלחמה צו דאנקען זייער פראזיק. אבוואהל זיי האבען געדריקט די כינעזער אפילו ניט זייענדיג געקרוינט.

די אויסזיכטען אויף „קאמפאלסארי" אין קענעדע

פון שמש.

לארד דערבעס פלעגער פארערעקרוטינג און זייערע רעזולטאטען.

ענגלאנד דארף האבען 4 מיליאן סאלדאטען, און עס פעהלט א מיליאן.

ווי די „קאנאקס" זענען פערטראָ־טען אין דער קענעדער ארמעע, וואס קענעדע האט געהאט פאר דער מלחמה, און וואס זי וועט טהאן.

עס איז א גאנץ בעוואוסטע זאך אז קענעדע האט זיך אבגעריפען גאנץ טריי צו איהר מוטער ענגלאנד אין דער יעצ־טיגער שווערע מלחמה צייט. וועלכע ענגלאנד לעבט יעצט איבער.

ניט נור האט קענעדע געגעבען און גיט סאלדאטען וועלכע פערניסען זייער בלוט אויף די שלאכט־פעלדער אין פראנק־רייך נור האט אויך געהאלפען און העלפט פינאנציעל די "עליים".

אקורצע צייט נאכדעם ווי ענגלאנד האט ערקלערהרט מלחמה צו דייטשלאנד, האט קענעדע אוועקגעשיקט צו ענגלאנד א מתנה א מיליאן זעקלאך מעהל. ווייל עס האט זיך געהערט אז אין ענגלאנד פעהלט מעהל.

גלייך האט אויך קענעדע געגומען שאפען רעקרוטען און געלד.

צוערשט האט זיך קענעדע געשטעלט די אויפגאבע צו שאפען 100 טויזענד פאלד דאטען דאס איז זא צו זאגען געווען דער מאקסימום, היינט צו טאג איז שוין די צאהל ווייט איבערשריטען, און דער מאל־סימום האלט שוין אזוי ווייט ווי א האלב מיליאן רעקרוטען, שוין ניט ווייניג־דיג וועגען אמוניציאן וועלכע ווערט אב־ריצירט אין קענעדע און אזא גרויסער צאהל, ביידער לעצטער אינדוסטריעס מלחמה הלואה וואס קענעדע האט גע־מאכט, און האט בעקומען מיט 60 מי־ליאן דאלאר מעהר איידער זי האט פער־לאנגט, דאס הייסט אנשטאט די פערלאנג־טע 50 מיליאן, האט זי בעקומען 110 מיליאן, האט די רעגיערונג בעשלאסען אוועקצוגעבען דאס איבעריגע געלד צו ענגלאנד, דאס הייסט מיט דאס געלד בעצאהלען פאר אמוניציאן וואס ענגלאנד מאכט אין קענעדע.

און נאר דאס לעצטע, דאס וואס די קענע־דער רעגיערונג האט באקייסירט 15 מיליי־אן בושעל וויץ פונ'ם בעסטען סארט פאר די עלליים ניט קוקענדיג צו פאר זיך אליין וועט זיין גענוג אדער ניט, א וואונק פון ענגלאנד איז געווען גענוג, אז די קענעדער רעגיערונג, זאל טהאן וואס מען פערלאנגט פון איהר.

מיט איין וואָרט, קענעדע האט זיך בעוויזען גאנץ לאיאל צו ענגלאנד אין אלע הינזיכטען.

וועט זי יעצט אויך נאכטהאן איהר בייזשפיעל בנונע „קאמפאלסער"? (צוואנגס־דיענסט).

אין ענגלאנד האלט עס גאנץ ניט ווייט פון קאנסקריפשאן, אדער בעסער נעוואגט „קאמפאלסער", אמת איז אז לארד דער־בעם פלעגער פאר רעקרוטינג זענען געווען גאנץ גוטע און האבען געבראכט אויסער צייכענטע רעזולטאטען עס איז אבער איצט אריינגעקומען א גאנץ אנדער זאך.

די פראגע פון קאמפאלסערי איז שוין לאנג צוריק געווען, אוי'ן טיש פון דער האוז אף קאמאנס, און עס וואלט נאך ראן געווען א ענטשידענער ענטפער פון דער רעגיערונג צו דער פראגע אבער אין דעם האט זיך אריין געמישט לארד דער־בי און פארגעלעגט זיינע פלעגער פאר ערקרוטינג, אלס דעם איינציגען אויס ווי־ווייל כמעט די גאנצע ארגאניזירטע אר־בייטער פון ענגלאנד האט פראטעסטירט געגען דער איינפיהרונג פון קאמפאלס־ערי און דער וואָרט קאמפאלסערי איז ארונטער פון טאגעס אדרנונג.

יעצט אבער האט זיך שוין די צייט פון לארד דערבעס פלעגער געענדיגט (דעם 11־טען דעצעמבער) און אויפ'ן טיש פון דער האוז אף קאמאנס איז ווידער די פראגע „סאלדאטען"!

פרעמיער אסקוויט האט שוין בע־צייטענס געלאזט וויסען אז ער וועט נאר אין ניכען פארלייגען א פארשלאג אין דער האוז אף קאמאנס אז מען זאל ער־לויבען צו זאמלען נאך א מיליאן סאלדא־טען.

דער פארשלאג פון דעם פרעמיער, איז עגג פערבונדען מיט די לעצטע בע־זוכען פון די גרויסע קריעגס איהרער פון די „אלליים".

דאס וואס לארד קיטשענער האט זיך בעזוכט פראנקרייך, די באלקאנען, דאר־דאנעלען, אין איטאליען, איז ניט געווען גלאט א לוסט רייזע.

אויך האט נעגעראל זשאפר ניט געמאכט קיין דייזעס אין ער האט בעזוכט ענגלאנד, דאס זענען אלץ געווען בעראהונגען, און צום סוף די כעראטהונג פון די „אלליים" אין פאריז.

דאס לעצטע ווארט איז, אז ענגלאנד דארף האבען פיער מיליאן סאלדאטען. פערעפענטליכט האט עס לארד קיטשענער, אין זיין ערקלעהערונג, אז ביז צו פויה־ליג וועט ענגלאנד האבען אן ארמעע פון 4 מיליאן סאלדאטען. און וועט אויך נוט בעוואפענט א רוסישע ארמעע פון 6 מי־ליאן.

ענגלאנד מוז האבען אזא ארמעע אויב די ענגלישע קריעגס פיהרער דענ־קען אנצופאנגען אן אפענסייוע צו פריה־לינג.

ווי ווייט די אלליים וועלען זיין ער־פאלגרייך מיט זייער אפענסייוע אין פריה־לינג וועלען מיר איבערלאזען פאר סטרא־טעגיקער צו ענטשייהען, די פראגע איז נור, וואו וועט ענגלאנד נעהמען נאך א מיליאן סאלדאטען.

לארד דערבעס פלעגער זענען שוין געענדיגט מען דארף נאך א מיליאן סאל־דאטען און מען וועט מוזען אנקומען צו „קאמפאלסערי".

דאס איז די לאגע אין ענגלאנד.

און וואס הערט זיך אין קענעדע.?

ווי פריהער בעמערקט, קוקט קע־נעדע אין אלע זאכען אויף ענגלאנד, און אין קענעדע זענען די אויסזיכטען אויף קאמפאלסערי דיענסט פיעל גרעסערע איידער זיי זענען אין ענגלאנד, דאס קען זיך ערקלעהרען מיט די צוויי פאלגענדע אורזאכען.

ערשטענס וויל אום איינצופיהרען אין קענעדע קאמפאלסערי דיענסט דארף מען ניט האבען די צושטימונג פונ'ם פאר לאמענט, ווי דער פאל איז אין ענגלאנד, נור פשוט דער גאווערנאר דזשענעראל קען צו יעדער צייט ווען ער געפינט פאר נויטיג רופען צום מיליטער דיענסט יע־דען מיליטער פפהיגען בירגער אין דעם עלטער פון 18 ביז 60 יאהר.

און צווייטענס איז דאס, וואס דער איינגעבארענער קענעדער, דער קאנאק האט זיך ארויסגעוויזען גאנץ קאלט צו דער גאנצער מלחמה און וויל זיך ניט נעהמען שלאגען.

נעהמט מען די ציפערען פון די קענעדער סאלדאטען ווארפט זיך שטארק אין די אויגען דאס וואס די קענעדער גע־באראנט זענען זעהר ווייניג פערטראטען אין דער ארמעע אבער נאר ווייניג. דעם נדעסטען פראצענט ליפערען, די ענגליש געבארענע וועלכע האבען אויסגעוואנדערט נאך קענעדע.

די קענעדער, האבען קיים געליפערט ארום דריי פראצענט, און די ענגליש געבארענע האבען 7 פראצענט.

דער נעשריי ווארום די קענעדער געבארענע נעהמען זיך ניט שלאגען איז שוין לאנג געווען גרויס און מען האט גאנץ אפען גערעדט אז מען האט בעדארפט איין פיהרער אויס דיענסט, צו צווינגען די "קענאקס" צו ווערען סאלדאטען.

די רעגיערונג האט זיך אבער צוריק געהאלטען און האט נעקומען צו ענגלאנד.

יעצט איז דער קריזיס ווענען „קאמפאלסערי" אנגעקומען אין ענגלאנד ער וועט דארטען מוזען ענטשיידען ווערען נאר אין קורצען, מען מעג זאגען נאך פאר ניי יאהר.

און דאן קומט עס גלייך אין קענעדע נאר אהן שום אפהאלט, ניט קוקענדיג אויף דעם וואס דער קענעדער מיליין מי־ניסטער האט זיך לעצטענס אויסגעדריקט אז ער קען שאפען א מיליאן רעקרוטען, נור עס איז ניטא ווער עס זאל זיי לעהרנען.

דאס איז נור געווען אן אפיל צו דער גאלערי זא צו זאגען. וויסענדיג אז די איינגעבארענע קאנאדער האבען ניט קיין חשק זיך צו שלאגען האט ער זיי גע־וואלט בערוהיגען אז קיין קאמפאלסערי וועט ניט זיין.

און דאן איז געווען דאן ווען עס האט זיך בלויז גערודערט וועגען קאנסקריפ־שאן.

יעצט אבער איז די פראגע א גאנץ סעריעזע מאר ענגלאנד און אלס אזעל־כע וועט זי די קומענדע טעג פערהאנדעלט ווערען מיט'ם ענגלישען פארלאמענט.

אזוי שעלט ווי ענגלאנד וועט איינ־פיהרען קאמפאלסערי קומט קענעדע גלייך נאך־איהר.

(די דעראקלעריע איז בכלל ניט איינ־שטימינג מיט דעם פונסטערען בלוט אויף דער זאך און דעמעלט, אז קענעדע איז נאך גאנץ ווייט פון קאנסקריפשאן, אב־וואהל מען רעדט אז מאנכע קרייזען וועג־נען דעם.)

נוצט
מילנ'ס קוילען
די קוואליטעט ראטן ווענט אויך גלעל שפארען
אפיס: 82 קינג איסט מעלפאן: מיין 5597
פריוואט ברענטש עקסטשענדזש

וואס הערט זיך אין וואַרשאַ

מ. פ. זיידמאן, א בעקאנטער אידי־שער זשורנאליסט וועלכער האט בעזוכט וואַרשא, שרייבט צווישען אנדערעס פאָל־גענדעס וועגען די צרות וואס די אידען לעבען דאָרט יעצט איבער.

עס הערשט דאָ הונגער אין פולען זינן פון וואָרט!

אידען ווערען שטארק פערפאָלגט און בעליידיגט!

און איצט אז איך האָב אייך שוין די שלעכטע בשורה אָנגעזאָגט איז מיר לייב־טער אייך צו דערצעהלען אויך דיא אייב־צעלהייטען, די אורזאכען און די פאָלגען פון דיעזער לאגע.

איידער די רוסען זיינען אוועק האָבען זיי ארגאניזירט א בירגער קאָמיטעט, וועלכער זאָל איבערנעהמען די אינערע פערוואלטונג פון דער שטאדט, די פער־וואלטונג פון פאָליציי און געריכטען, בכדי צו האלטען אָרדנונג אין דיעזער שטאָדט. אידען האָט מען אין דיעזען רוסישען בירגער קאָמיטעט ניט אויפגענומען.

האָט מען געשיקט א אידישע דעפו־טאציע צום גענעראל גובערנאטאר (צום רוסישען) און געבעטען אז מען זאָל אויך אויפנעהמען אידען אין דיעזען בירגער קאָ־מיטעט, האָט ער גענענטפערט: אז ער האָט שוין גערעדט מיט א אנגעזעהענעם פאָרשטעהער פון דער אידישער געמיינדע און האָט איהם שוין געזאָגט לויט וועלכע בערעכנונגען מען וועט אויפנעהמען אידען אין וואַרשאווער בירגער קאָמיטעט.

האָט מען זיך געוואונדערט, מען האָט געפרעגט אין געפאָרשט ביי אלע בעקאנטע אידען פון דער שטאָדט, אסימילאטארס, ציוניסטען און סתם כלל טהוער. קיינער ווייסט ניט, קיינער האָט ניט געהערט.

ענדליך האָט מען דאָך אויסגעפונען ווער עס איז לויט דער מיינונג פון דעם רוסי־שען גענעראל גובערנאטאר "א אנגעזעהע נער פאָרשטעהער פון דער אידישער גע־מיינדע" — דאָס איז דער באראָן קאָרנ־היים, וואָס נאָך זיין זיידע איז געווען א משומד!

עס איז ניט קיין וויץ, זאָגדערען א פאקט.

איך האָב דאָס געהערט פון דעם בע־קאנטען מיליאָנער און דענישען קאָנסול באלעפאלאו איינער און דער אידישער שריפטשטעלער ארוואָאקאט נח פּרילוצקי, האָט עס בעשטעטיגט!

און ווייסט איהר וועלכע בעדיינונגען האָט געשטעלט דער רוסישער גענעראל גו־בערנאטאָר פאר אויפנעהמען אידען אין בירגער קאָמיטעט?

ער האָט פערלאנגט נור א קליינינקייט: די אידישע געמיינדע זאָל געבען א מיל יאָן רובעל פאר רוסישע רויטען קריי־, און דערפאר וועט ער הייסען אויפנעהמען צוויי אידען אין בירגער קאָמיטעט.

זעלבסטפערשטענדליך האָט מען דיי בעדיינונגען ניט אָנגענומען.

אָבער די פאָליאקען אליין זיינען גו־ווען קלייגער פון דעם רוסישען גענעראל גו־בערנאטאר, זיי האָבען אליין אויפגענומען צוויי כלומרש'טע אידען, צוויי קריבערישע מענשען, וועלכע שטעהען זיי ניט אין קע־נען ניט שטעהען.

און דאָס וואַרשאווער בירגער קאָמיטעט האָט באלד זיך גענומען צו דער ארבייט.

און דיעזע "ארבייט" איז געווען אן ארגאניזירטער רויב, א נידערטרעכטיגע גזילה וואָס האָט ניט איהר גלייכען!

מען האָט ערקלעהרט אז אזוי ווי עס איז ניטא גענוג לעבענסמיטעל מוז מען זיי אלע קאָנפיסצירען (צונעהמען) און פער־טהיילען אויף אזא אופן אז די גאנצע בע־פעלקערונג זאָל ניט דארפען הונגערען — אבער דער אידיש! נור ביי אידען!

עס איז פאראן וועגען דעם א אינטערע־סאנטער דאָקומענט:

א קלאגע פון די אידישע סוחרים צו־נעשטעלט צום בירגער קאָמיטעט, דארט ווערען דערצעהלט אלע איינצעלהייטען פון דיעזען ארגאניזירטען רויב!

אָט זיינען א פאָאר ביישפּיעלען:

ביי אלע אידישע בעפערס מעהל און תבואה סוחרים האָט מען אלץ צונעגומען. ביי די ניט אידישע האָט מען גאָר ניט גע־נומען.

אויך ביי אידישע פּריוואט בעלי בתים אויב זיי האָבען געהאט מעהר פון א זע־קעל מעהל האָט מען עס קאָנפיסצירט, און אפילו ביים קאָמיטעט וואָס זאָרגט פאר די היימאָסלאָזע האָט מען אויך קאָנ־פיסצירט דאָס ביסעל מעהל וואָס ער האָט געהאט.

דאנענען ביי דער געזעלשאפט פון דיא פּוילישע גוטס בעזיצער, וועלכע האָט גע־האט גרויסע סקלאדען מיט תבואה און מעהל און וואַרשא גופא — און נור צו ספּעקולאציאָנס צוועקען! — האָט מען גאָר ניט קאָנפיסצירט!

פּירושען צו דיעזע פאקטען זיינען ניט נויטיג, אָבער הערט ווייטער וואָס מען האָט געטהאָן מיט די קאָנפיסצירטע לע־בענס מיטלען, וועט איהר האָבען א בע־גריף וואָס הייסט פּוילישער יושר, פּוי־לישע גערעכטיגקייט.

פאר די קאָנפיסצירטע מעהל האָט מען די אידען אויסגעצאָהלט אכטצעהן רובל פאר'ן זאק, צום זעלבען פּרייז האָט מען עס ווייטער פערקויפט צו די ניט אידישע בעקער.

איז די לאגע געווארען אזוי:

פאָליאקען האָבען ברויט וויפיעל זיי בעדאַרפען און פיעל מעהר אלס זיי בע־דאַרפען און אידען האָבען גאָר ניט ממש מען געהט אויס פאר א שטיקעל ברויט.

אייגינע פּוילישע בעפערס פערקויפען מעהל צו אידישע בעפערס צו 36 און פיער ציג רובעל א זאק!

אין דער דערמאָהנטער קלאגע ווערט נאָך געוויזען מיט גוטע און זיכערע פאקטען אז א טהייל פון דעם זעלבען מעהל וואָס מען בייס אידען קאָנפיסצירט און בעצאָהלט צו 18 רובעל א זאק האָ־בען די זעלבע אידען צוריק געקויפט ביי פּוילישע בעפערס און בעצאָהלט פיערציג רובעל א זאק!

פּוילישע בעפערס פערקויפען ניט צו אידען קיין ברויט, אן אנגעזעהענער בעל ליכער אידישער פאנראם, וואס איז פאר געקומען ניט לאנג אין סמארגאן, און ניט וועגען די שויערהאפטע פאנראמען, וועל כע „זיי" האָבען ארגאניזירט אין ליידא, אין אראני און אין אנדערע ערטער. וואל־טען מיר היינט אנגעהויבען רעדען וועגען די דאזיגע אלטעגליכע נעשעהענישען פון אידישען לעבען אין רוסלאנד. וואלט עס נעהיימען דערגידערינען דאס אידישע לעבען אין רוסלאנד, צוגוויסמישען דאס פריש־פליסענדע אידישע בלוט מיט דעם נאסען שמוץ פון די רוסישע שטערט אין שטערטלאך. די סכנה איז א פיעל גרעסע־רע, דער שוידער איז פיעל שרעקליכער די ליידען זיינען פיעל טיעפער און ברייט־טער...

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס דער פון גאנץ רוסלאנד פערהאסטער נענעראל יא־נישקעוויטש, דער געוויזענער שטאבס שעף פון דעם הויפט קאמאנדירענדען גרייספערשט, איז איינשפּענגענאנגען פון זיין באסטען, ווערט דאך אין דער ארמעע גע־פיהרט די פלאגמעסיגע, סיסטעמאטישע פאנראם אגיטאציע געגען אידען, עס איז אפיציעל ארויסגעגעבען געווארען אין דער ארמעע א גאנצע רייהע פון טאג־בעפעה לען און צירקולארען וועגען אידען. דיא־זיגע דאקומענטען, וועוכע וועלען גאנץ גענוי און זעלבסטליך בעקאנט ווערען דעם גרויסען אייראָפּעאישען פּובליקום, זענען פון אפיציערען און סאלדאטען פערשפּרייט געווארען אלס בעפעהל צו ארויס־טרעטען געגען אידען.

אין איינעם פון די צירקולארען, וועל כער איז ארויסגעגעבען געווארען פון דער מאביליזאציאָנס אבטהיילונג פון דעם קרייעגס מיניסטעריום ווערט איינפאך גע־זאגט, אז מען מוז זאמלען מאטעריאלען וועגען אידען, ווייל נאך דער מלחמה וועל־לען אויהנען ארויסגעטריעבען ווערען פון דער ארמיע. דאס איז — מיט דעם רעכט — פערשטאנען געווארען פון אלע אפי־ציערען אלס א בעפעהל נעגען אידען, ווייל כע מען קען און מען מעג בעהאנדלען אלס רעכטלאָזע חיות...

אין אנ'אנדער בעפעהל פון דעם גענע־ראל ווערט, וועלכער איז שוין נענוג בע־קאנט ניט נור אין רוסלאנד, נאר אויך אין אייסלאנד אלס איינער פון די אונבע־הינסטע רוסישע גענעראלען, וואס זוכט זיך צו ראטעווען מיט אידישע בעפעל־גונגען, ווערט איינפאך גערעדט וועגען אידען אלס וועגען דעם אפענעם אינערען פייגד פונ'ם רוסישען פאלק.

וואס פאר א ווירקונג דאס מאכט אויף דער שלעכט־געשטימטער, אונצופרידענע־נער און שטענדיג אויפגערעגטער ארמעע, קאן יעדער אליין נאנץ גוט פערשטעהן.

און עס האָט זיך נאך טיעפער ביי דער ברייטער איינגעווארצעלט ביי דער אידי־שער געזעלשאפט אין רוסלאנד צו דער אידי־שער ארמעע, מיט צוויי זייטען, אבער דיא דיא קריסטען, אבער פון דיא ענגלישע אידען נעין ווי פאק־טען אז אינגעגעבען אונטער אמעריקע, אין דער ענגלישער אידען. פון דיא אנטסעמיטען מאנטעפיאר אין אין ערדווין מאנטעפיאר פאמיליע. שילד איז א זוהן פון לע־אין איז א מעמבער פון צוויטער איז א מיטגלי־טעפיאער פאמיליע.

וויא לארד ראטשילד אין דער ענגלישער אידען אין ענגלאנד.

— דער ענגלישע טערמיס האָט בעפאלמע־מינענטע אידען צו אר־לאנדאן א אידישע רעק־אהער זעבצעהן טויזענ־ווייל כמעט אין אין אנדערע ווערטער, מיט צוויי־דיא קריסטען, אבער פון דיא ענגלישע אידען נעין ווי פאק־טען אז אינגעגעבען אונטער אמעריקע, אין דער ענגלישער אידען. פיהרט דערצו דאס דיא אויטאָריזירט דיא צוויי זייטען מינענטע אידען צו ארגא־ציעלע אידישע רעקרוטיר־

דיא טרויעריגע לאגע אין שלע היימלאזע אין

דיא נייע וואַרשעווער טונג דאס „וואַרשעווער מעלדעט, אז דער מאס קאמיטעט צו העלפען דיא בעקומט פון אלע זייטען פערשיעדענע קאמיטעטען דיא היימלאזע זיינען נ צו העלפען דיא אלע נוים און עלענד, וואס ה דיא אידישע היימלאזע. למשל, געהען דורך טויזע און דיא האמליער אידען לאז אנטקעגען דעם דאזיג היימלאזע. דער מאסקווע

(פון די "טרויגינע" — קאפענהאגען)

דער גרויסער עפענטליכער פאנראם האט שוין לאנג אויפגעהערט. די נירושים פון הונדערטער טויזענדער אידען האבען זיך שוין לאנג געענדיגט: דער חורבן פון דעם פערזענליכען לעבען און פון דעם אי־דישען פאליטיש־געזעלשאפטליכען לעבען האט שוין אויך לאנג אויפגעהערט. דיא דורשט נאך מאמענטאלער נקמה, וועלכע איז ארויסגערופען געווארען דורך אונער הערטע מפלות, אין בעזיהונג געוואר־דען מיט די ווילדעסטע און פרימיטיווס טע רציחות. איצט האט זיך דאס געענ־דיגט. איצט האט זיך אנגעהויבען עפעס נאר אנ'אנדער ענין. איצט איז געקומען דער סיסטעמאטישער פאנראם, די ניט ארגאניזירטע אין דורכגעקלערטע רציחה ארבייט פון די נעגיטע און פעהיגע רוסי־שע ענעיערענדע קרייזען — דאס איז האט היינט צו טהאן דאס אידישע לעבען אין רוסלאנד.

ניט וועגען אזעלכע "קליינינקייטען" ווייל איך היינט רעדען אין מיין אייליגען און קורצען בעריכט, ווי למשל, דער שרעק כער אידישער פאנראם, וואס איז פאר געקומען ניט לאנג אין סמארגאן, און ניט וועגען די שויערהאפטע פאנראמען, וועל כע „זיי" האבען ארגאניזירט אין ליידא, אין אראני און אין אנדערע ערטער. וואל־טען מיר היינט אנגעהויבען רעדען וועגען די דאזיגע אלטעגליכע נעשעהענישען פון אידישען לעבען אין רוסלאנד. וואלט עס נעהיימען דערגידערינען דאס אידישע לעבען אין רוסלאנד, צוגוויסמישען דאס פריש־פליסענדע אידישע בלוט מיט דעם נאסען שמוץ פון די רוסישע שטערט אין שטערטלאך. די סכנה איז א פיעל גרעסע־רע, דער שוידער איז פיעל שרעקליכער די ליידען זיינען פיעל טיעפער און ברייט־טער...

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס דער פון גאנץ רוסלאנד פערהאסטער נענעראל יא־נישקעוויטש, דער געוויזענער שטאבס שעף פון דעם הויפט קאמאנדירענדען גרייספערשט, איז איינשפּענגענאנגען פון זיין באסטען, ווערט דאך אין דער ארמעע גע־פיהרט די פלאגמעסיגע, סיסטעמאטישע פאנראם אגיטאציע געגען אידען, עס איז אפיציעל ארויסגעגעבען געווארען אין דער ארמעע א גאנצע רייהע פון טאג־בעפעה לען און צירקולארען וועגען אידען. דיא־זיגע דאקומענטען, וועוכע וועלען גאנץ גענוי און זעלבסטליך בעקאנט ווערען דעם גרויסען אייראָפּעאישען פּובליקום, זענען פון אפיציערען און סאלדאטען פער־שפּרייט געווארען אלס בעפעהל צו ארויס־טרעטען געגען אידען.

אין איינעם פון די צירקולארען, וועל כער איז ארויסגעגעבען געווארען פון דער מאביליזאציאָנס אבטהיילונג פון דעם קרייעגס מיניסטעריום ווערט איינפאך גע־זאגט, אז מען מוז זאמלען מאטעריאלען וועגען אידען, ווייל נאך דער מלחמה וועל־לען אויהנען ארויסגעטריעבען ווערען פון דער ארמיע. דאס איז — מיט דעם רעכט — פערשטאנען געווארען פון אלע אפי־ציערען אלס א בעפעהל נעגען אידען, ווייל כע מען קען און מען מעג בעהאנדלען אלס רעכטלאָזע חיות...

אין אנ'אנדער בעפעהל פון דעם גענע־ראל ווערט, וועלכער איז שוין נענוג בע־קאנט ניט נור אין רוסלאנד, נאר אויך אין אייסלאנד אלס איינער פון די אונבע־הינסטע רוסישע גענעראלען, וואס זוכט זיך צו ראטעווען מיט אידישע בעפעל־גונגען, ווערט איינפאך גערעדט וועגען אידען אלס וועגען דעם אפענעם אינערען פייגד פונ'ם רוסישען פאלק.

וואס פאר א ווירקונג דאס מאכט אויף דער שלעכט־געשטימטער, אונצופרידענע־נער און שטענדיג אויפגערעגטער ארמעע, קאן יעדער אליין נאנץ גוט פערשטעהן.

און עס האָט זיך נאך טיעפער ביי דער ברייטער איינגעווארצעלט ביי דער אידי־שער געזעלשאפט אין רוסלאנד צו דער ארמעע, מיט צוויי זייטען. אבער דיא דיא קריסטען, אבער פון דיא ענגלישע אידען נעין ווי פאק־טען אז אינגעגעבען אונטער אמעריקע. אין דער ענגלישער אידען. פון דיא אנטסעמיטען מאנטעפיאר אין אין ערדווין מאנטעפיאר פאמיליע. שילד איז א זוהן פון לע־אין איז א מעמבער פון צוויטער איז א מיטגלי־טעפיאער פאמיליע.

וויא לארד ראטשילד אין דער ענגלישער אידען אין ענגלאנד.

— דער ענגלישע טערמיס האָט בעפאלמע־מינענטע אידען צו אר־לאנדאן א אידישע רעק־אהער זעבצעהן טויזענ־ווייל כמעט אין אין אנדערע ווערטער, מיט צוויי־דיא קריסטען, אבער פון דיא ענגלישע אידען נעין ווי פאק־טען אז אינגעגעבען אונטער אמעריקע. אין דער ענגלישער אידען. פון דיא אנטסעמיטען מאנטעפיאר אין אין ערדווין מאנטעפיאר פאמיליע. שילד איז א זוהן פון לע־אין איז א מעמבער פון צוויטער איז א מיטגלי־טעפיאער פאמיליע.

וויא לארד ראטשילד אין דער ענגלישער איד